

ביאורים

492 -ח- עשר שאלות בנוגע לתחיית המתים

מהדורת אור עציון

אחרי הבריורים שבישרנו בנוגע לתחיית המתים, נעיין בעשר שאלות נפוצות על תחיית המתים ונענה עליהן על פי התורה, השכל והמסורת.

493 שאלה ראשונה - מי הם האנשים שיזכו לקום בתחייה? תשובה: צדיקים ובעלי תשובה, ואילו הרשעים שלא שבו מחטאיהם, לא יזכו לזה. השכל מחייב שבעל התשובה יזכה לקום לתחיה עם הצדיקים, כי בפסוקים רבים הבטיח ה' לשבים שיקבלם.

494 חז"ל מלמדים שיש ארבעה סוגי עבירות: א. מצוות עשה. ב. מצוות לא תעשה. ג. כריתות ומיתות בית דין. ד. חילול ה'. ושאלו האם מיתת האדם מכפרת לאדם על חטאיו? וענו, שאף שיש עבירות שלא די בתשובה כדי שיתכפרו, תשובה עם המיתה מכפרת, ולכן כל בעל תשובה עתיד לקום בתחיית המתים, כמו שנאמר (יחזקאל לו, יב): "הנה אני פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי". ומכאן נראה שרוב עם ישראל יקום לתחייה, מפני שרובם חוזרים בתשובה לפני שמתים, ורק מעטים מתים ללא תשובה.

495 שאלה שנייה - האם האנשים שיקומו לתחייה יחזרו למות לאחר מכן? תשובה: הם לא ימותו, אלא יילקחו הישר מהעולם הזה בימות המשיח, אל חיי העולם הבא, ועל כך אמרו חז"ל (סנהדרין צב, א): "תנא דבי אליהו: צדיקים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותו אינן חוזרין לעפרן".

496 שאלה שלישית - איך יתכן שכולם יקומו לתחייה, הרי אין מקום לכולם בעולם הקטן שלנו? החשבון של רס"ג אינו מחוור, לכן לא פירשנו דבר, וכן כתב הרב היעב"ץ בפירושו למעמדות יום שישי בפסוק "פרו ורבו": "בקש חשבונות רבים שאינם עולים כהוגן, ואפשר שנפל בו טעות מהסופרים, ובעבור שמידת הארץ אשר אמר הוא דעה קדומה וגם הפרסה והמיל והאמה הם מידות קדומות, ועוד כי בעוונותינו שרבו יצאו עוד מימי הגאון ז"ל עד היום קרוב לתשע מאות וחמישים שנה".

497 שאלה רביעית - האם האנשים שיחיו בתקופה של תחיית המתים יכירו את הקמים לתחייה? תשובה: כמו שברור שהם יכירו את הנביאים, הנסיכים והרועים (משה, אהרן וכו') שיקומו לתחייה, כך נראה שיכירו זה את זה, ושכל אחד יכיר את שבטו ויצטרף אליו, כמו שמופיע בספר יחזקאל.

498 שאלה חמישית - האם מי שנפטר כשהוא בעל מום יקום עם מומו? תשובה: בעלי המומים יקומו עם מומם, כדי שאנשי ביתם יזהו אותם, ואז ה' ירפא אותם, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין צא, ב): "עומדין במומו ומתרפאין", כלומר תחילה ה' מחיה את המתים ואחר כך הוא מרפא את מי שצריך רפואה, וכבר אמר ישעיה (לה, ה-ו): "אז תפקחנה עיני עורים ואזני חרשים תפתחנה, אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם".

שאלות על תחיית המתים

ח-492 ואחר שדקדקתי אלו הדקדוקים, התעסקתי לחקר על סעיפי האמונה הזאת ופארוותיה⁴⁹², וראיתי לכתב ממה שנגדמן לי מהם י' שאלות, ואשיב עליה מהכתוב והשכל והקבלה.

493 השאלה הראשונה, אם ישאל שואל מי ומי יחיו מן האמה בעת הישועה? אשיב מייחיה ואמר כל צדיק ובעל תשובה, כי מי שימות מבלי תשובה הוא מהענשנים⁴⁹³, וכן ראוי בשכל, כי כבר הבטיח הבורא את השב שיקבלהו בכתובים רבים. וכבר התחייבו כל אלה המועדים⁴⁹⁴ לכל שב מדברי רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו, א), אחר שמונו מיני החטא ושמום ד' מעלות. עבר אדם על מצות עשה, ואחר כך עבר על מצות לא תעשה, ואחר כך כרתות ומיתות בית דין, ואחר כך מי שנתחלל בו שם שמים. ואמרו אחר כך או יכול שפפרה לו מיתתו, תלמוד לומר הנה אני פתח את קברותיכם. והנה נתחייבה תחיית המתים לכל שב, ואני אומר כי מעט הם מבני עמנו שמתים מבלי תשובה.

495 והב', הימותו אחר כן? ואשיב כי לא ימותו, אבל מעתיקים⁴⁹⁵ אותם מימות המשיח אל נעמימות העולם הבא. ובזה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין צב, א), מתים שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיותם, שוב אינן חוזרים לעפרן.

איך יהיה מקום בארץ

496 והג', התכיל אותם הארץ? ואמר שמעת שיצאה אמתניו לבני העולם אלפים ומאתים שנה ועוד, יהיו כמו שנים ושלשים דור, כל דור ק"כ רבבה⁴⁹⁶ אנשים ונשים על דרך הקרוב. ואם נאמר אם פלם שנים וכלם יחיו, אין ממלאים מן הארץ כי אם חלק⁴⁹⁷ ממאה וחמשים חלק, על שנים לכל אחד יותר מד' אמה למקומו ולזריעתו ולזריכו ולבהמותיו. וזולת זה כי כל אנשי הדורות יהיו מאה ועשרים רבבה בשנים ושלשים על הקרוב. יהיה הכל שלשת אלפי רבבה ושמונה מאות וארבעים רבבה, וכאשר נגזר להם⁴⁹⁸ מן הארץ מאתים פרסה על מאתים, אשר הם חלק ממאה וחמשים מן הארץ, ונגמד אותם אמות, בכל פרסה שלשה מילים, וכל מיל ד' אלפים אמה, וכל אמה אשר היא אמותים וחצי ושלשי, יהיה לכל אדם רחב במקומו רפ"ח אמות, ואי זה דבר יש בה בזה שיתבלבלו בו החכמים?

האם יכירו אותם

497 והד', אם יכירו אנשי ביתם וקרוביהם מן החיים? ואמר כי הנביאים והרועים והנסיכים, כשמתחייב⁴⁹⁹ שיכירו בני האדם, יתחייב לעמת זה שיכירו קצתם את קצתם ושיחבר כל אדם אל שבטו, כאשר הוא מבאר בסדור השבטים בספר יחזקאל וזולתו.

האם יהיו להם מומים

498 והה', מי שימות מהם והוא סומא, או מבטל מאבריו או בשאר הפגעים והמומין, מה יהיה מענינו? ואמר שיחיה תחלה במום ההוא עד שיפירוהו בני אדם שהוא הוא, ואחר כן ירפאהו הבורא ותהיה אות גמורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם צא, ב), עומדין במומן ואחר כן מתרפאין, ועל כן הקדים (דברים לב, ט): "אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא. וכבר אמרו (ישעיה לה, ה-ו): "אז תפקחנה עיני עורים ואזני חרשים תפתחנה אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם".

ופארוותיה - ענפיה. מהענשנים. המועדים - הייעודים וההבטחות. מעתיקים - מעבירים. ק"כ רבבה - מליון ומאתיים אלף. דרך הקרוב - בערך. חלק וכו' - (חשבוננו של רס"ג לא מבורר, ראה פירוש אור עציון). נגזר להם - נחלק להם. כשמתחייב - מוכרח שיכירו אותם, שהרי נאמר שהם ישמשו בהנהגה.